

Facultade de Historia

Presentación

Presentación

A Facultade de Historia da Universidade de Vigo, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta tres titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): un Grao e dous Posgraos.

Ademais está en proceso de extinción a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES. Xa non se imparte docencia, aínda que no curso 2015-16 pódense realizar os exames correspondentes ao 5º curso.

Xunto á habitual **modalidade presencial**, poderase optar pola modalidade semipresencial, sempre que se xustifique a imposibilidade de asistir con regularidade ás aulas; os motivos deben estar en relación con obrigas de carácter laboral, familiar, atención a persoas dependentes, actividades deportivas de alto nivel, necesidades educativas especiais. O proceso para acollerse a esta modalidade terá lugar unha vez formalizada a matrícula; estudante debe cubrir un impreso coa solicitude e entregar a documentación xustificativa.

Os docentes poñerán a disposición destes estudantes o material preciso a través da plataforma de teledocencia e os medios para superar as materias do grao, en igualdade de condicións que os presenciais.

A oferta de **Posgrao** contempla dúas titulacións:

- **Mestrado semipresencial en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio**, en colaboración coa Escola Superior de Enxeñaría de Minas do campus de Vigo e a Escola Superior de Conservación-Restauración de Bens Culturais de Pontevedra.
- **Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (USC y U Vigo) coa participación do Instituto de Ciencias do Patrimonio (Incipit) do CSIC**. O seu programa ten unha dobre orientación: profesionalizante e investigadora. Na súa primeira vertente, aspira a formar arqueólogos que poidan desenvolver a súa labr profesional neste campo nos próximos anos; na segunda, dá paso ao programa de doutoramento da USC [Historia, Xeografía e Arte].

Neste documento:

- Localización
- Normativa e Lexislación
- Servizos e Infraestruturas do Centro
- Outra Información do Centro
- Calendario Académico
- Información de Interese

Información básica

O título de Grao en Xeografía e Historia proporciona ao alumno unha serie de competencias que integran un nivel de coñecementos (saber), de capacitación en habilidades e destrezas (saber facer) e o de formación en actitudes e valores (saber ser e estar). Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ao englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da arte, a oferta da nosa Facultade pode dotar ao alumno dunha serie ampla de competencias específicas.

Grao Xeografía e Historia (Plano 2014/15)

Grao Xeografía e Historia (Plano 2009/10)

Destaca o **carácter humanístico** das disciplinas cunha longa e consolidada traxectoria académica e universitaria, e a súa capacidade para coñecer a orixe e a evolución de moitas das realidades culturais do noso tempo. En conxunto ofertamos unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, do coordenadas espazo-temporais, interrelacionadas coas xeográficas e artísticas.

A formación inclúe ámbitos temáticos e territoriais específicos e contidos instrumentais, a través das **prácticas** que os nosos estudantes realizan en diversas institucións e empresas. O coñecemento do noso pasado permite achegarse as ferramentas analíticas e conceptuais que a súa vez incitan á reflexión, á crítica e ao respecto pola diversidade e a alteridade; en definitiva o coñecemento doutras realidades, moi variadas fomenta os valores humanos e achega principios éticos tan necesarios na sociedade actual.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para un **amplio abanico de saídas profesionais** aos seus egresados, que resultan tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para desempeño de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos futuros graduados, que poden nesa liña especializarse no máster que este curso ofertamos por primeira vez.

Co obxectivo de dar resposta á demanda social de diferentes profesionais, e aos futuros graduados posibilitase unha continuación académica coherente coa posta en marcha de dous Másteres: Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio.

Unha situación similar presenta o **Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad** orientado á especialización en arqueoloxía.

Guía de Acollida 2015-16

Calendario Académico 2015-16

Organización e Funcionamento do Centro

Organos de Goberno

☐ Decanato

☐ Xunta de Facultade

☐ Comisión Permanente da Facultade

☐ Comisión de Calidade

Equipo de Gobierno

□ Decana:

Profa. Dra. Susana Reboreda Morillo

Tfno.: 988 38 72 69

dfho@uvigo.es

□ Vicedecana:

Profa. Dra. Beatriz Comendador Rey

Tfno : 988 38 71 04

beacomendador@uvigo.es

□ Secretaria:

Dna . María del Carmen Arribas Álvarez

Tfno.: 988 38 72 00

sfho@uvigo.es

Normativa e Lexislación

Normativa xeral das Universidades

Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

- Regulamento Rexime Interno da Facultade de Historia
- Regulamento para a elaboración dos horarios docentes e a planificación de ocupación de espazos na Facultade de Historia de Ourense
- Regulamento de Prácticas Externas
- Regulamento do Traballo de Fin de Grao

Servizos e Infraestructuras do Centro

CAMPUS NORTE

A actividade se articula en 3 edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

O EDIFICIO FACULTADES

Acceso

- Conserxería
- Aulas

1º andar

- Secretaría Administrativa da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

2º andar

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

4 ºandar

- Vicerreitoría do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

DISTRIBUCIÓN DE AULAS DE HISTORIA - EDIFICIO DE FERRO- CURSO 2015-16

CURSO AULA HORARIO

- 1º Grao 0.5 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 2º Grao 0.6 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 3º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 4º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta baixa)
- Aula de videoconferencia/máster: 2.3 (2º andar)
- Prácticas 1º Grao. Grupo 1, 0.5; Grupo 2, 2.2 (2º andar)
- Prácticas 2º Grao. Grupo 1, 0.6, Grupo 2, 2.3 (2º andar)

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as (1º andar e soto)
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América (soto)

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT (1)

- Secretaría do Departamento de Historia, Arte e Xeografía: (1º andar)
- Aula de Máster
- Sala de exposicións ALTERARTE (planta baixa)

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA - CURSO 2015-16

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

- Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2
- Laboratorio de Historia Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

PLATAFORMA DE TELEDOCENCIA (<http://fatic.uvigo.es>)

- Curso virtual do Grao en Xeografía e Historia
- Curso virtual do Máster en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Manual Primeiros Pasos na plataforma Moodle

Calendario Académico

Pódese acceder ao calendario, horarios e datas de exámenes na web do centro.

Outra información do centro

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

Delegación de alumnos

Funcións

É o órgano de representación estudantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

Todos os alumnos/as poden acudir á sede da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos. Para cubrir as súas necesidades a Delegación ten un orzamento proporcional ao número de alumnos/as que representa. Segundo o Regulamento de Estudantes no artigo 27, entre os fins da Delegación de alumnos está:

- Actuar como órganos de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.
- Xestiona-los seus recursos.
- Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.
- Elixi-los seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

Actuais Representantes (Marzo 2014)

- Cid Narvaez, Daniel
- Coello Fernández, M^a de los Angeles
- Gómez Manso, Belén
- Morodo del Río, Jose
- Real López, Arturo
- Morenza Arias, David
- Sánchez Díaz, Roi
- Díaz Alonso, Xoel

Representante no Claustro

- Fernández Alvarado, Hadrián

Localización

Edificio Facultades. 1º Andar

Tfno: 988 38 73 05

E-mail: dafho@uvigo.es

Normativa

- Regulamento Estudantes
- Estatuto Estudantado (BOE 31/01/2010)
- Normativa de Permanencia da Universidade de Vigo
- Regulamento de Voluntariado

- **Plan de Acción Titorial**

Outra información de interese para o alumnado

- Actividades culturais

Información de Interese

ESTUDAR EN OURENSE

☐ Estudar na Universidade de Vigo

☐ Guía turística de Ourense

☐ Aloxamento en Ourense

☐ Hoteis e Hostais

☐ Pisos compartidos. Contactar coa ORI.

☐ Información para o alumnado da Universidade de Vigo:

☐ Alumnado da Universidade de Vigo

CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO

Páxina web:

<http://www.uvigo.es/>

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 36 00

Información ao alumnado: 986 81 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Xerencia: 986 81 35 60. xerencia@uvigo.es

Consello Social: 986 81 26 63 secoso@uvigo.es
Tribunal de Garantías: 986 81 38 30. tgarant@uvigo.es
Gabinete de prensa: 986 81 36 04. gprensa@uvigo.es
SIOPE.: 986 81 36 30 /37 55. siope@uvigo.es
Oficina Osix de Vigo: 986 81 40 60. ofix@uvigo.es
Oficina Osix de Orense: 988 38 71 71. ofixuo@uvigo.es

AREA DE SERVICIOS Á COMUNIDADE

Servizo de información, orientación e promoción (SIOPE):
986 80 19 49 / 55. siope-po@uvigo.es
Actividades culturais: 986 81 36 03/ 26. vicext@uvigo.es
Actividades deportivas: 986 81 21 82 / 986 81 22 04; deportes@uvigo.es
Servizo de alumnado: 986 81 36 0 /09 xsadal@uvigo.es
LERD de Vigo: 986 81 37 71 / 72
LERD de Orense: 988 38 71 02
Bolsas: 986 81 19 99 / 813 612. bolsas@uvigo.es
Títulos e plans de estudo: 986 81 36 35 / 3632
Asesoría Xurídica: 986 81 35 76
Oficina de I D: 986 81 22 36. otri@uvigo.es
Oficina ORI: 986 81 21 78 / 986 81 35 50 ; ori@uvigo.es
CACTI: 986 81 21 18
Oficina do Medio Ambiente (OMA): 986 81 38 83; oma3@uvigo.es
Oficina Ofoe: 902 366 994 Correo electrónico: ofoe@uvigo.es
Oficina Ofie: 986 81 40 86 Correo electrónico: ofie@uvigo.es

BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE

Presente fisicamente nos tres campus, a Biblioteca Universitaria conta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

A Biblioteca Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son a xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

- ☐ Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.
- ☐ Préstamo para alumnos, PDI e PAS.
- ☐ Información bibliográfica, búsquedas e referencias bibliográficas.
- ☐ Catálogo automatizado e colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

Conserxería (988 387 320) - conbco@uvigo.es; Préstamo (988 387 192) - presour@uvigo.es
Dirección (988 387 191) - dirbco@uvigo.es; Administración (988 387 158) - admibco@uvigo.es

Subdirección hemeroteca (988 387 230) - subdhbco@uvigo.es; Subdirección adquisicións (988 387 285) - subdrbco@uvigo.es

Hemeroteca (988 387 322) - hembco@uvigo.es

Campus As Lagoas - 32004 - Ourense

Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

Acceso ao Catálogo da Biblioteca

CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO

☐ Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.

☐ No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es

☐ Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI

☐ <http://www.uvigo.es>

CARNET UNIVERSITARIO

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudantado, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

☐ Para qué podes utilizalo?

☐ Acreditación universitaria

☐ Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática e persoais*

☐ Préstamo de libros en bibliotecas

☐ Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, en caixeiros 4B*

☐ Tarxeta deportiva

☐ Moedeiro electrónico

☐ Descontos en comercios

☐ Tarxeta 4B Maestro (opcional)

☐ Firma Electrónica

☐ Solicítalo en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recíbirallo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.

☐ O Carné Universitario non hai que renovo-lo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

SEGURO ESCOLAR

☐ Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece a cobertura obrigatoria.

☐ Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional, seguro cum laude, para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatorio. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.

☐ Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario, seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

OUTROS SERVIZOS

- Actividades Culturais
- Deportes
- Voluntariado
- Area de Emprego
- Fundación Universidade de Vigo
- Gabinete psicopedagógico
- Tribunal de Garantías

Grao en Xeografía e Historia

Materias

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G251V01501	Historia antiga da Península Ibérica	1c	6
002G251V01502	Historia da arte moderna	1c	6
002G251V01503	Historia medieval da Península Ibérica	1c	6
002G251V01504	Prehistoria da Península Ibérica	1c	6
002G251V01505	Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe	1c	6
002G251V01601	Historia contemporánea de España	2c	6
002G251V01602	Historia da arte contemporánea	2c	6
002G251V01603	Historia moderna de España	2c	6
002G251V01604	Mundo actual	2c	6
002G251V01605	Sistemas de representación xeográfica	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia antiga da Península Ibérica				
Materia	Historia antiga da Península Ibérica			
Código	002G251V01501			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Brañas Abad, Rosa			
Profesorado	Brañas Abad, Rosa Reboreda Morillo, Susana María			
Correo-e	rosabranas@mundo-r.com			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e dos procesos de cambio e permanencia que tiveron lugar ao longo da Historia Antiga Roma e a Península Ibérica seguindo unha perspectiva diacrónica. Trátase de incentivar a actitude crítica dos alumnos mediante a análise actualizada da realidade de Roma e da Península Ibérica na Antigüidade.			

Competencias	
Código	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	A5	C16 C19 C23	D1 D3 D7	
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	B2 B5 B6 B8 B11	C2 C5	D1 D7	
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e a súa contorna	A1 A4 A5	B1 B9	C1 C12 C13 C21 C22 C28 C30	D3 D7 D16 D21

Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas

A1	C1	D1
A2	C2	D2
A3	C3	D3
A4	C4	D4
A5	C8	D4
A5	C12	D5
	C14	D6
	C15	D7
	C16	D8
	C17	D9
	C18	D10
	C19	D11
	C21	D14
	C22	D15
	C23	D17
	C25	D18
	C26	D22
	C27	D23
	C28	
	C30	
	C32	
	C33	

Comparación da Historia de España con procesos históricos similares do resto do mundo con especial incidencia na Historia de Europa

A1	C1	D1
A2	C2	D2
A3	C3	D3
A4	C4	D4
A4	C6	D6
A5	C8	D10
	C12	D17
	C13	
	C19	
	C25	
	C26	
	C28	
	C30	
	C32	
	C33	

Contidos

Tema

1. Introducción	1.1. Fontes para o estudo da Historia Antiga da Península Ibérica. 1.2. Situación previa: os pobos prerromanos e os pobos colonizadores
2. Hispania Romana: A República. Roma e a Península Ibérica.	2.1. A República romana. 2.2. A orixe e a expansión de Roma na Península Ibérica 2.3. Os intereses dos romanos da Península Ibérica 2.4 As transformacións na Península Ibérica
3. Hispania Romana: O Imperio. Roma e a Península Ibérica.	3.1. O final da conquista 3.2. O Alto Imperio 3.3. O Baixo imperio 3.4. As consecuencias da romanización

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	5	12	17
Titoría en grupo	6	3	9
Traballos de aula	10	20	30
Sesión maxistral	15	15	30
Actividades introdutorias	2	1	3
Seminarios	6	12	18
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Probas de resposta curta	2	13	15
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	22	24
Probas de autoavaliación	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos tutelados	TODO O ALUMNADO: Traballos realizados de xeito individual ou en grupo, orientados a fomentar o espírito crítico, o coñecemento dos feitos históricos e a visión dos mesmos dende diversos soportes na actualidade. A asignación de traballos deberá quedar resolta no primeiro mes do cuadrimestre.
Titoría en grupo	TODO O ALUMNADO: Sesiós orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e á aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia.
Traballos de aula	ALUMNADO PRESENCIAL: Actividades na aula orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos expostos nas sesións maxistrais que inclúan a análise e comentario crítico das fontes propias da historia antiga, a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas e a análise e interpretación de materiais gráficos e audiovisuais. ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Actividades en e-meeting (enlace Faitic) orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos expostos nas sesións maxistrais que inclúan a análise e comentario crítico das fontes propias da historia antiga, a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas e a análise e interpretación de materiais gráficos e audiovisuais.
Sesión maxistral	TODO O ALUMNADO: O material docente empregado na aula será subido con antelación á plataforma de teledocencia, así como outros documentos con contidos teóricos que faciliten a comprensión do temario impartido. ALUMNADO PRESENCIAL: Exposición por parte do profesor das claves fundamentais de cada un dos bloques temáticos.
Actividades introductorias	TODO O ALUMNADO: Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o coñecemento previo do alumnado, así como a presentar a materia. ALUMNADO PRESENCIAL: Actividades na aula ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Actividades a través da plataforma FaiTic ou e-meeting
Seminarios	TODO O ALUMNADO: Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas. ALUMNADO PRESENCIAL: Actividades na aula ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Actividades a través da plataforma FaiTic ou e-meeting
Eventos docentes e/ou divulgativos	ALUMNADO PRESENCIAL: Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o departamento de Historia, Arte e Xeografía e/ou a Facultade de Historia. ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Se ben a asistencia a esta actividade non é obrigatoria, sería recomendable se houbese a posibilidade de asistir a toda ou a parte.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre a teoría da materia. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de Teledocencia (Moodle FaTtic, UVigo) e correo electrónico. ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento nas aulas.
Traballos tutelados	Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de Teledocencia (Moodle FaTtic, UVigo) e correo electrónico. ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento nas aulas.
Titoría en grupo	Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de Teledocencia (Moodle FaTtic, UVigo) e correo electrónico. ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento nas aulas.
Traballos de aula	Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula e na plataforma FaiTic. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de Teledocencia (Moodle FaTtic, UVigo) e correo electrónico. ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento nas aulas.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Traballos tutelados	TODO O ALUMNADO: Entrega, na data sinalada, dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo ALUMNADO PRESENCIAL: Presentación na aula ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Presentación a través de e-meeting Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e a súa contorna. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	15	C13 C19 C23	D3 D4 D7 D11
Traballos de aula	TODO O ALUMNADO: Entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados que irán en consonancia ca teoría exposta nas clases maxistras e subida á plataforma. ALUMNADO PRESENCIAL: Presentación na aula ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Presentación a través de e-meeting Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	10	C13 C16 C19 C23	D1 D3 D4 D7
Sesión maxistral	TODO O ALUMNADO: O coñecemento adquirido sobre os contidos teóricos expostos nas sesións maxistras e subidos á plataforma FaiTic, contarán de varias apartados: probas de resposta curta; probas de resposta longa e resolución de problemas (mapas, comentarios de texto, imaxes...). Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Roma e da Península Ibérica. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	60	C13 C16 C19	D4 D11
Seminarios	TODO O ALUMNADO: Análises e comentarios críticos das fontes que proporcionan o coñecemento da historia antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá completarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula e subido á plataforma. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	5	C23	D1 D3 D4
Probas de autoavaliación	TODO O ALUMNADO: Valoración do traballo autónomo do alumnado mediante a realización de cuestionarios sobre os contidos da materia a través de Moodle. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Dominio dos aspectos teóricos máis importantes da materia	10	C13 C23	D1 D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar esta materia é preciso acadar polo menos un 5 na avaliación correspondente á Sesión maxistral.

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmodeberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio querepresentará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

De carácter específico

- ARCE, J. (2009): *El último siglo de la España romana*. Madrid.
- AUBET, Mª E. (1994): *Tiro y las colonias fenicias de occidente*. Barcelona.
- BRAVO CASTAÑEDA, G. (2007): *Hispania y el Imperio*. Madrid.
- CHAÍN GALÁN, A., DE LA TORRE ECHÁVARRI, J.I. (2005): *Celtíberos. Tras la estela de Numancia (Catálogo exposición)*. Soria.
- CHIC GARCÍA, G. (2009): *El comercio y el Mediterráneo en la Antigüedad*. Madrid.
- GÓMEZ ESPELOSÍN, F. J. (2006): *Guerras ibéricas. Aníbal*. Madrid.
- LÓPEZ CASTRO, J. L. (1993): *Hispania Poena. Los fenicios en la Hispania romana*. Barcelona.
- MANGAS, J. (2001): *Leyes coloniales y municipales de la Hispania romana*. Madrid.
- MAYA, J. L. (1999): *Celtas e iberos en la península ibérica*. Barcelona, 1999.
- PASTOR MUÑOZ, M. (2004): *Viriato. El héroe hispano que luchó por la libertad de su pueblo*. Madrid.
- PÉREZ VILATELA, L. (2000): *Lusitania*. Madrid.
- ROLDÁN HERVÁS, J. M., WULFF ALONSO, F. (2001): *Citerior y Ulterior: las provincias romanas de Hispania en la era republicana*. Madrid.
- SANTOS YANGUAS, J. (1997): *Los pueblos de la España antigua*. Madrid.
- SANZ, R. (1995): *Las migraciones bárbaras y la creación de los primeros reinos de Occidente*. Madrid.
- Libros relacionados coa Historia de Roma Antigua:
- ABDREAU (et alii) (1991): *El hombre romano*, Madrid.
 - BRAVO, G. (2008): *Historia del mundo antiguo*. Madrid.
 - FERNÁNDEZ NIETO, F.J. (dir.): *Historia Antigua de Grecia y Roma*. Valencia.

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte moderna				
Materia	Historia da arte moderna			
Código	002G251V01502			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal López, María Yolanda			
Profesorado	Barriocanal López, María Yolanda			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Estudo das manifestacións artísticas en Italia nos séculos XV ao XVIII nas grandes xeneralizacións conceptuais que a historiografía artística sinala como Renacemento, Manierismo e Barroco. O seu desenvolvemento comprenderá a análise do proceso de produción e recepción da obra de arte durante estas centurias, a través dos creadores e obras máis significativas, tendo en conta a perspectiva histórica, social, ideolóxica e iconográfica que permiten a súa contextualización, co apoio das fontes literarias e documentais.			

Competencias	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
C28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
C31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
C32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
C33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmoables
D2	Aplicación dos coñecementos
D7	Capacidade de razoamento crítico

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	A1 B2 C28 D2 A2 B5 C33 D7 A3 B6 A5 B7 B8
Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	A1 B2 C28 D2 A4 B4 C31 D7 B6 C32
Capacidade para a interpretación da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple.	A2 B1 C1 D2 A2 B5 C2 A4 C26 C28 C31 C32

Contidos	
Tema	
1. Humanismo e Renacemento	1.1. Concepto. O valor concedido á antigüidade. A preocupación humanista das artes. Arte e humanismo nas Cortes italianas do Renacemento

2. Clasicismo e Manierismo

- 2.1. Arquitectura e urbanismo no Quattrocento e Cinquecento italiano. O plan central. As teorías sobre a cidade ideal. A plasmación da igrexa triunfante
 2.2. Orientacións pictóricas das escolas italianas.
 2.3. A síntesis dos valores formais e intelectuais da escultura renacentista
 3. O Barroco
 4.1. Concepto. O Concilio de Trento e as artes. Retórica e procedementos barrocos
 4.2. A arquitectura: a igrexa e os reformadores
 4.3. Patronazgo e imaxinería relixiosa do Seicento italiano

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	21	30	51
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	10	15
Titoría en grupo	5	3	8
Traballos tutelados	10	30	40
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta curta	2	20	22
Traballos e proxectos	3	7	10
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases expositivas que concentran o aprendizaxe teórico. Nas diferentes sesións se desenvolve o contido do programa, secuenciado en bloques temáticos. Para cada unidade temática ofrécense un esquema básico e bibliografía específica para seguir e profundizar nos contidos. Nas sesións emprégase recursos complementarios (proieccións en power point, fontes documentais e literarias, páxinas de internet, etc.)
Saídas de estudo/prácticas de campo	Saídas de estudo fora do ámbito académico para a visita e estudo "in situ" de monumentos o conxuntos patrimoniais relacionados co contido da materia
Titoría en grupo	Apoio á formación do alumno/a, orientado a resolver as dúbidas ou calquera outra cuestión relacionada coa materia
Traballos tutelados	Dirixidos á profundización na materia e ao fortalecemento da capacidade analítica e expositiva do alumnado. Consisten na elaboración dun traballo inédito, de carácter individual ou grupal (maximo dous alumnos), vinculado aos contidos do programa. Se valorará o acceso á bibliografía e fontes, a presentación, claridade e orixinalidade expositiva, e a metodoloxía empregada.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Actividades introdutorias	Sesión previa, orientada á presentación do desenvolvemento da materia e primeira toma de contacto cos estudantes

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución das dúbidas plantexadas na realización dos traballos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Aula e-meeting (enlace FaiTic).
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, a metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios e revisión das probas de avaliación escritas. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Aula e-meeting (enlace FaiTic).

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

	Valoración da comprensión e asimilación dos contidos teóricos da materia. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 2.5 puntos (sobre o 5 total). Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento da Historia da Arte Moderna como produto dun complexo proceso, aberto e contínuo					
Saídas de estudo/prácticas de campo	Participación activa do alumnado nas saídas de estudo e prácticas de campo programadas como complemento á materia. Con elo dará conta dos seguintes resultados de avaliación: Lectura da obra de arte "in situ" como documento excepcional do pasado.	10	A4	B2	C28	D2
Traballos tutelados	Na súa avaliación se considerarán os seguintes criterios: singularidade e complexidade do tema de estudo escollido, metodoloxía, bibliografía e fontes consultadas, presentación, claridade e orixinalidade expositiva. Con elo o alumnado dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Capacidade para a interpretación das manifestacións artísticas do período de estudo.	30	A2 A4		C31 C32	D2
Outras	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado nas actividades programadas, visitas, debates e presentación de tarefas. Con elas o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Aplicar os coñecementos e demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos a resolución de problemas.	10	A2 A3 A4			

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/os docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% da mesma.

Bibliografía. Fontes de información

- ARGAN, G. C., **Renacimiento y Barroco**, Akal,
 BLUNT, A., **Teoría de las artes en Italia, 1440-1600**, Cátedra,
 BURCKHARDT, J., **La cultura del Renacimiento en Italia**, Iberia,
 BURKE, P., **El Renacimiento italiano: cultura y sociedad en Italia**, Alianza,
 WÖLLFFLIN, H., **Renacimiento y Barroco**, Paidós,
 WITTKOWER, R., **Arte y Arquitectura en Italia 1600-1750**, Cátedra,
 BENEVOLO, L., **Historia de la Arquitectura del Renacimiento: la arquitectura clásica (del siglo XV al siglo XVIII)**, Gustavo Gili,
 BOUCHER, B., **La escultura barroca en Italia**, Destino,
 CASTRIA MARCHETI, F., **El Barroco 1600-1700: el arte europeo de Caravaggio a Tiepolo**, Electa,
 WITTKOWER, R., **Los fundamentos de la arquitectura en la edad del Humanismo**, Alianza,

Recomendacións

Outros comentarios

A causa da ensinanza e avaliación continua, recoméndase que a ficha de identificación do estudante se entregue, debidamente cumprimentada cos seus datos persoais e correo electrónico na primeira semán do curso.

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será

ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia medieval da Península Ibérica				
Materia	Historia medieval da Península Ibérica			
Código	002G251V01503			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Correo-e	fjperez@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento, comprensión e aceptación dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da sociedade da península Ibérica durante a Idade Media, prestando especial atención á súa realidade multicultural e ao ter sido o berce da realidade política actual			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
D8	Compromiso ético e responsabilidade social
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D14	Motivación pola calidade
D15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	B3	C16 C19	D11	
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada.	B3	C16 C19 C24 C25	D11	
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	A2	B5 C1 C13	D14	

Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica.

A4 B5 C13 D1
C16 D3
C19 D4
C20 D5
C22 D6
C23 D7
D8
D9
D9
D10
D12
D13
D14
D14
D15

Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C5	D4
	A2	B4	C6	D6
	A3	B5	C7	D8
	A4	B5	C13	D8
	A5		C19	D10
				D15
Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional	A2		C13	

Contidos

Tema	
1.- Alta Idade Media (ss. V-X)	1.1.- Introdución á Idade Media peninsular 1.2.- Os reinos xermánicos da península Ibérica 1.3.- O predominio e esplendor de Al Andalus 1.4.- Os núcleos cristiáns do norte da Península
2.- Plena Idade Media (ss. XI-XIII)	2.1.- Da superioridade islámica á cristiá 2.2.- O equilibrio dos reinos cristiáns 2.3.- A plenitude da sociedade cristiá peninsular 2.4.- A difícil convivencia das tres culturas
3.- Baixa Idade Media (ss. XIV-XV)	3.1.- A institucionalización das monarquías 3.2.- Crisis e recuperación baixo

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	22	5	27
Traballos tutelados	15	40	55
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	2	4
Titoría en grupo	3	9	12
Probas de resposta curta	2	20	22
Traballos e proxectos	1	10	11
Probas de autoavaliación	2	4	6
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas coa mesma
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polo alumnado de forma individual ou en grupo
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Seguemento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como supervisión do traballo autónomo do alumnado en relación coa mesma

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Traballos tutelados	Seguemento e atención individualizada do alumnado na aula, no despacho, na plataforma Moodle, na aula e-meeting ou mediante o correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc.
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios e revisión das probas da avaliación. O seguemento farase a mediante os seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma Moodle (FaiTic, UVigo). Alumnado presencial: seguemento na aula e seminario de informática da facultade. Alumnado non presencial: aula e-meeting (enlace en FaiTic, UVigo).

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Probas de resposta curta	Avaliación mediante tres probas de resposta curta ao final do correspondente tema. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica. Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada.	40	C16 C19	
Traballos e proxectos	Avaliaranse os coñecementos teóricos adquiridos polo alumnado na realización e estruturación do traballo así como a súa capacidade de exposición. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica. Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional.	30	A2 A4	C13 D9 D14
Probas de autoavaliación	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado mediante a realización e presentación de tarefas propostas na plataforma moodle. Con elo dará conta dos seguintes resultados da aprendizaxe: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	10		C19 D11
Resolución de problemas e/ou exercicios	Presencia e entrega dos materiais e tarefas elaborados nas sesións prácticas. Con elo, o alumnado dará conta dos seguintes resultados da aprendizaxe: Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada. Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	20	B3 B5	C19 D8 D10 D15

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contido teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). O alumnado que non poida acollerse á avaliación continúa examínase de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico ou bibliográfico relacionado coa materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final.

Dito exame constará dunha proba de resposta curta e un comentario de texto. A nota final repartirase entre as tres probas do xeito seguinte: proba de resposta curta: 50%; comentario de texto: 20%; traballo: 30%.

Bibliografía. Fontes de información

Loring, M.I.; Pérez, D. e Fuentes, P., **La Hispania tardorromana y visigoda. Siglos V-VIII [Historia de España 3er Milenio, nº 4]**, 2008,
 Salvatierra, V. e Canto, A., **Al-Ándalus. De la invasión al califato de Córdoba [Historia de España 3er Milenio, nº 5]**, 2008,

Álvarez Borge, I., **La Plena Edad Media. Siglos XII-XIII [Historia de España 3er Milenio, nº 8]**, 2003,

Guinot Rodríguez, E., **La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Economía y Sociedad [Historia de España 3er Milenio, nº 9]**, 2003,

Monsalvo Antón, J.M., **La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Política y Cultura [Historia de España 3er Milenio, nº 10]**, 2005,

Álvarez Palenzuela, V.A. (dir.), **Historia de España de la Edad Media**, 2002,

Historia de España, 7. Época medieval. La dinámica política, 2005,

Historia de España. 8. Época medieval. Administración y gobierno, 2003,

Historia de España. 9. Época medieval. Economía y sociedad, 2004,

Historia de España. 10. Época medieval. Iglesia y cultura, 2002,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia moderna de España/O02G251V01603

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia medieval universal/O02G251V01304

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma Moodle (<http://faitic.uvigo.es>) documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prehistoria de la Península Ibérica				
Materia	Prehistoria de la Península Ibérica			
Código	002G251V01504			
Titulación	Grado en Geografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castellano Gallego			
Departamento	Historia, arte y geografía			
Coordinador/a	Castro Pérez, Ladislao			
Profesorado	Castro Pérez, Ladislao			
Correo-e	castro@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/historia			
Descrición xeral	La materia Prehistoria de la Península Ibérica se imparte en el 3º año del Grado en Geografía y Historia, dentro del bloque Historia de España. Su papel básico es iniciar al alumno en los desarrollos generales de la prehistoria peninsular atendiendo con especial atención a las fuentes arqueológicas empleadas para su estudio.			

Competencias

Código	
A3	Que los estudiantes tengan la capacidad de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro de su área de estudio) para emitir juicios que incluyan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica o ética.
A4	Que los estudiantes puedan transmitir información, ideas, problemas y soluciones a un público tanto especializado como no especializado.
A5	Que los estudiantes hayan desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía.
B3	Obtener las habilidades necesarias para registrar, analizar e interpretar la información relevante de índole geográfica e histórica
B5	Valorar las necesidades y problemas de la sociedad y las aportaciones (en términos de contribución efectiva) generadas desde los ámbitos geográfico-históricos, teniendo en cuenta la necesaria igualdad social y entre sexos, la discapacidad y la educación para la paz
C13	Conciencia de respeto por los puntos de vista que se derivan de antecedentes culturales/nacionales
C16	Conocimiento detallado de uno o más períodos específicos del pasado de la humanidad
C19	Conocimiento de la historia nacional propia
C23	Capacidad de identificar y utilizar apropiadamente fuentes de información para la investigación histórica
D2	Aplicación de los conocimientos
D4	Comunicación oral y escrita en idioma propio
D7	Capacidad de razonamiento crítico
D10	Atención a la diversidad y multiculturalidad
D15	Sensibilidad a temas medioambientales

Resultados de aprendizaje

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Conocimiento de los conceptos esenciales lo de los principales procesos de cambio de la Historia de Península Ibérica	A1 A5	B9	C9 C16 C19	
Elaboración y presentación, oral y escritura, de trabajos monográficos, individuales o colectivos, basados en bibliografía específica	A4	B14		D4 D7
Nueva	A3	B5	C13	D10 D15
Análisis y valoración de los conceptos aprendidos a partir del uso de fuentes históricas y de las interpretaciones historiográficas	A5	B1 B2 B3 B10 B11 B13 B14	C6 C12 C23	D2 D4 D5 D7

Contenidos

Tema

I. El nacimiento de la Prehistoria y el proceso de hominización de la P. Ibérica	Tema 1.- El Nacimiento de la Prehistoria peninsular Tema 2.- El Cuaternario Tema 3.- La hominización de la P. Ibérica Tema 4.- Del Hominide de Neandertal al Homo Sapiens
II. De cazadores a productores	Tema 1.- Economía cazadora-recolectora y economía productora Tema 2.- Modelos de ocupación y asentamiento Tema 3.- Tecnologías Prehistóricas Tema 4.- El mundo de la muerte: El megalitismo Tema 5.- Formas de organización social: La formación de las sociedades tribales Tema 6.- Arte rupestre
III. Desarrollo de las sociedades complejas	Tema 1.- Patrones de asentamiento Tema 2.- Transformaciones tecnológicas Tema 3.- Prácticas funerarias Tema 4.- Intercambio y desarrollo de circuitos comerciales Tema 5.- El incremento de la complejidad social
IV. Pueblos protohistóricos	Tema 1.- Tartessos y la Cultura Ibérica Tema 2.- La Cultura castreña del Noroeste Tema 3.- Otras sociedades peninsulares de la Edad del Hierro

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	3	10	13
Actividades introductorias	2	0	2
Trabajos tutelados	0	20	20
Sesión magistral	23	35	58
Tutoría en grupo	5	5	10
Eventos docentes y/o divulgativos	2	0	2
Salidas de estudio/prácticas de campo	10	5	15
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	2	10	12
Trabajos y proyectos	3	12	15
Otras	0	3	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías	
	Descrición
Seminarios	Todo el alumnado: Técnica de aprendizaje en grupo que tiene como finalidad el estudio intensivo de un tema. Alumnado presencial: Debates en grupos informales en el aula con la finalidad del estudio intensivo de un tema. Alumnado semipresencial: Esta tarea será a través de e-meeting.
Actividades introductorias	Todo el alumnado: Actividades previas para conocer las competencias, intereses y/o motivaciones del alumnado. Alumnado presencial: Estas sesiones serán desarrolladas en el aula. Alumnado semipresencial: Estas sesiones podrán realizarse a través de e-meeting, la plataforma de faitic o el correo electrónico.
Trabajos tutelados	Todo el alumnado: Trabajo colaborativo con diversas actividades que finalizan en la entrega de un ensayo escrito. Alumnado presencial: Estos trabajos deberán se expuestos en el aula y posteriormente entregados. Alumnado semipresencial: Estos trabajos deberán se expuestos en el aula, o a través de e-meeting, y posteriormente entregados.
Sesión magistral	Todo el alumnado: Sesiones teóricas con apoyo de material didáctico. Este material estará disponible en la plataforma de faitic. Alumnado presencial: Estas sesiones serán desarrolladas en el aula.

Tutoría en grupo	Todo el alumnado Seguimiento de la realización de los trabajos. Asesoramiento, orientación y aclaración de dudas sobre la asignatura.
Eventos docentes y/o divulgativos	Horas reservadas para la asistencia a actividades de temática transversal organizadas por el Departamento de Historia, Arte y Geografía y por la Facultad de Historia de esta universidad
Salidas de estudio/prácticas de campo	Actividad desarrollada en un contexto externo, que tiene que ver con la observación directa y sistemática.

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Trabajos tutelados	Todo el alumnado: Deberá hacer una propuesta temática, con un esquema incluido, relacionada con el programa consultando la bibliografía y el material de faitic. Esta propuesta será supervisada así como la realización del trabajo. El seguimiento se llevará a cabo a través de los siguientes recursos: Alumnado presencial: Seguimiento en las aulas y tutorías.
Tutoría en grupo	Todo el alumnado: Aclaración de dudas sobre la materia, tanto de los aspectos teóricos como de aquellos relacionadas con el seminario, trabajos tutorizados individuales o en grupo. El seguimiento se realizará a través de los siguientes recursos. Todo el alumnado: Curso virtual la en la plataforma de Teledocencia (Moodle Faitic, UVigo) y correo electrónico. Alumnado presencial: seguimiento en las aulas. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace Faitic).
Probos	Descripción
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	Todo el alumnado: Aclaración de dudas sobre la materia, tanto de los aspectos teóricos como de aquellos relacionadas con el seminario, trabajos tutorizados individuales o en grupo. El seguimiento se realizará a través de los siguientes recursos. Todo el alumnado: Curso virtual la en la plataforma de Teledocencia (Moodle Faitic, UVigo) y correo electrónico. Alumnado presencial:: seguimiento en las aulas. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace Faitic).

Evaluación

	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Trabajos tutelados	El trabajo tutelado deberá ser expuesto en el aula y entregado. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Elaboración y presentación, oral y escritura, de trabajos monográficos, individuales o colectivos, basados en bibliografía específica. Respeto la otras culturas y modos de entender al hombre y a su entorno	30	A3 A4	B5	C13	D4 D7 D10 D15
Sesión magistral	Los conocimientos adquiridos serán evaluados mediante una prueba de desarrollo. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Conocimiento de los conceptos principales de la Historia de Península Ibérica	60			C16 C19	
Otras	En todas las actividades y pruebas que conforman la programación se valorará la asistencia y participación activa del alumnado. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Análisis y valoración de los conceptos aprendidos a partir del uso de fuentes históricas y de las interpretaciones historiográficas	10	A5	B3	C23	D2 D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos los estudiantes matriculados en la materia tienen derecho a realizar los exámenes finales (Artículo 12 del Reglamento de Estudiantes de la Universidad de Vigo). Aquellos alumnos que no puedan acogerse a la modalidad presencial serán evaluados de los contenidos del programa de la materia mediante una prueba escrita, que supondrá el 70% de la nota final, y un trabajo obligatorio, que representará un 30% de esta.

Los estudiantes que se acojan a la modalidad semipresencial podrán seguir la materia a través del Curso Virtual en la plataforma de teledocencia Moodle, de la Universidad de Vigo, que permitirá el acceso a los materiales precisos para la adquisición de las competencias y consecución de los resultados del aprendizaje, tanto nos sus contenidos teóricos como prácticos. Se especificarán las metodologías docentes, las actividades de evaluación, junto con el calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. Las actividades que requieran presencialidad serán sustituidas por otras que permitan acceder a la mismo porcentaje de la nota. El seguimiento individualizado de la participación del alumno a través de las TIC se hará a partir de las herramientas propias de la plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de pruebas o ejercicios on line, etc.).

El estudiante deberá cumplir los requisitos mínimos de presencialidade necesarios para la evaluación continua. Asimismo deberá acudir a las pruebas que el/los docente/s dispongan como imprescindibles

Fuentes de información

Básica

- Cardoso, J.L. 2007. *Pré-História de Portugal*. Ed.Universidade Aberta. Lisboa.
- Cruz Berrocal, C., García Sanjuán, L. y Gilman Guillén, A. (coords.). 2013. *The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Stratification and the State*. Routledge. Nova Iorque.
- Eiroa, J., Bachiller, A., Castro, L., Lomba, J. 1999. *Nociones de tecnología y tipología en Prehistoria*. Ariel. Barcelona. OUR 903 /113
- Fernández, V. 2007. *Prehistoria. El largo camino de la humanidad*. Alianza Editorial. Madrid. OUR 903 /425
- Menéndez, M. (Coord.) 2008. *Prehistoria y Protohistoria de la Península Ibérica*. UNED. Madrid. OUR 903 /464
- Vega, G., Bernabeu, J., Chapa, T. 2003. *La Prehistoria*. Historia de España. Tercer Milenio. Editorial Síntesis. Madrid. OUR 903 /441

Complementaria

- Arsuaga, J.L. 2004. *Atapuerca y la evolución humana*. Fundación Caixa Catalunya.
- Barandiarán, L., Martí, B., del Rincón, M. A., Maya, J. L. 2005. *Prehistoria de la Península Ibérica*. Ariel. Barcelona.
- Bernabeu, J., Aura, J., Badal, E. 1993. *Al Oeste del Edén. Las primeras sociedades agrícolas en la Europa mediterránea*. Historia Universal. Síntesis. Madrid.
- Bicho, N. 2006. *Manual de Arqueología Pré-Histórica*, Lisboa, Ed. 70.
- Bicho, N. F., Carvalho, A.F. 2006. *Actas IV Congresso de Arqueologia Peninsular*. Centro de Estudos de Património. Departamento de História, Arqueologia e Património. Faro.
- Bueno, P., Balbín R. 1997. *Actas II Congresso de Arqueologia Peninsular*. Fundación Rei Afonso Henriques. Zamora.
- Buxó, R. 1997. *Arqueología de las plantas: la explotación económica de las semillas y los frutos en el marco mediterráneo de la Península Ibérica*. Crítica. Barcelona.
- Buxó, R. 2008. *Arqueobotánica: Los usos de las plantas en la Península Ibérica*. Ariel. Barcelona.
- Cardoso, J.L. 2002. *Pré-História de Portugal*. Ed. Verbo. Lisboa.
- Castro, P. V., González, R.; Lull, V., Mico, R. 1996. *Cronología de la Prehistoria Reciente de la Península Ibérica y Baleares (c. 2800-900 cal. ANE)*. BAR-IS, 652.
- Chapman, R. 1991. *La formación de las sociedades complejas. El sureste de la península ibérica en el marco del Mediterráneo occidental*. Crítica. Barcelona.
- Delibes, G., Fernández-Miranda, M. 1993. *Los orígenes de la civilización. El Calcolítico en el Viejo Mundo*. Síntesis. Madrid.
- Díaz-Andreu, M. 2002. *Historia de la Arqueología en España*. Ediciones Clásicas.
- Fullola, J. M., Petit, M. A. 1998. *La puerta del pasado*. Martínez Roca. S.A. Barcelona.
- Gracia Alonso, F. (coord.). 2008. *De Iberia a Hispania*, Ariel. Barcelona.
- Hernando, A. 1999. *Los primeros agricultores de la Península Ibérica*. Síntesis. Madrid.
- Jorge, S. 1999. *Domesticar a terra. As primeiras comunidades agrárias em território português*. Ed. Gradiva. Lisboa.
- Lull, V. 1993. *La "cultura" de El Argar. Un modelo para el estudio de las formaciones económico-sociales prehistóricas*. Akal. Madrid.
- Moure, A., González Morales, M. R. 1992. *La expansión de los Cazadores. Paleolítico Superior y Mesolítico en el Viejo Mundo*. Síntesis. Madrid.
- Moure Romanillo, A., Santos y Anguas, J. 2004. *Historia de España. Prehistoria. Del primer hombre a las colonizaciones mediterráneas (hasta el siglo III a. C.)*, vol. 1. Madrid. Ed. Espasa Calpe.

Ruiz-Gálvez Priego, M. (coord.). 2001. *La Edad del Bronce. ¿Primera Edad de Oro de España? Sociedad, economía e ideología*. Crítica. Barcelona.

VV.AA.2006. Territórios da Pré-História em Portugal, Ed. Arkeos-Perspectivas em Diálogo □ 19. CEIPHAR. Tomar.

Atlas y diccionarios

Alcina, J. (Coord.) 1998. *Diccionario de Arqueología*. Alianza Editorial. Madrid.

Arias, F., Romero, A. M^a. 1995. *Diccionario de Termos de Arqueoloxía e Prehistoria*. Ir Indo. Vigo.

Díaz-Andreu, M., Mora, G. y Cortadella i Morral, J. 2009. *Diccionario histórico de la Arqueología en España (siglos XV-XX)*. Marcial Pons. Ediciones de Historia. Madrid.

Menéndez, M., Jimeno, A. Fernández, V. 1997. *Diccionario de Prehistoria*. Alianza Editorial. Madrid.

Coa finalidade de complementar a actividade docente, aportaranse diversos recursos (materiais audiovisuais, documentos, enlaces, etc) a través da plataforma TEM@.

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

(*)/

Outros comentarios

A lo largo del curso se entregará una documentación detallada sobre el desarrollo de las actividades. Esta información será ofrecida a través de la plataforma *TEM@, por lo que todos los alumnos deben estar dados de alta en la plataforma y tener cubiertos sus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe				
Materia	Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe			
Código	002G251V01505			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia adicada ao estudo dos sistemas territoriais e as suas paisaxes dende unha perspectiva aplicada do coñecemento xeográfico. Céntrase no diagnóstico e análise do territorio e da paisaxe dende unha perspectiva holista, tendo en conta os criterios de valor e a problemática da súa ordenación/xestión no ámbito da sociedade.			

Competencias

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares
C5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
C6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
C7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
C9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
C11	Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D7	Capacidade de razoamento crítico
D14	Motivación pola calidade
D15	Sensibilidade cara temas ambientais.
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica: formulación de hipóteses, selección de información e técnicas	A3	B3	C5 C6	D1 D4 D7
Razoamento crítico e argumentación adecuada [oral ou escrita- sobre os fenómenos xeográficos analizados, as súas variables e relacións	A3	B1 B3	C5 C5 C7 C9 C9	D1 D1 D2 D4 D7 D16

Capacidade de interpretación das paisaxes terrestres desde unha perspectiva xeográfica, identificando a intervención humana e as categorías de risco.

A2 B1 C1 D1
A3 B2 C2 D1
A3 B3 C3 D2
B3 C6 D4
B4 C8 D5
B5 C9 D6
B6 C10 D8
C13 D15
C15 D17
C19
C20

Habilidade en realización de exercicios prácticos, con aplicación de técnicas xeográficas cualitativas ou cuantitativas, sobre procesos e dinámica do territorio.

A1 B3 C7 D1
A2 B6 C11 D2
A3 C38 D3
A4 C39 D4
A5 C40 D5
A5 D7
D8
D14
D14

Destreza na organización e xestión de traballos e/ou proxectos no contexto ambiental e sociocultural, valorando a innovación en ordenación do territorio

A1 B6 C7 D1
A2 C11 D2
A3 C38 D2
A4 C39 D3
A4 C40 D4
A5 D5
D7
D7
D8
D14
D14

Contidos

Tema

1. Introducción	1.1 Conceptos básicos 1.2 Campos da Xeografía aplicada
2. Territorio	2.1 A Xeografía, ciencia do territorio 2.2 Procesos e ordenación territorial
3. Paisaxe	3.1 A Xeografía, ciencia da paisaxe 3.2 Ámbitos dinámico e funcional

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Sesión maxistral	7	14	21
Eventos docentes e/ou divulgativos	6	3	9
Traballos tutelados	15	10	25
Saídas de estudo/prácticas de campo	10	5	15
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Titoría en grupo	3	2	5
Estudo de casos/análise de situacións	3	20	23
Traballos e proxectos	4	20	24
Outras	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia.
Traballos tutelados	Elaboración dun documento (pequena investigación), de maneira individual ou en grupo, preparando a súa presentación e defensa.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo (visitas a centros de investigación, empresas, institucións... prácticas de campo) de interese académico-profesional para o alumno.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na revisión dos exercicios, probas e traballos; na resolución de dúbidas e toma de acordos para calquer aspecto da dinámica da materia. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Alumnado presencial: na aula.
Saídas de estudo/prácticas de campo	A atención personalizada consistirá no acompañamento e motivación activa na actividade, o desenrolo da capacidade de atención/observación participativa e o apoio para o uso de técnicas ou instrumentos específicos. Alumnado presencial: in situ. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle (foro de avisos, noticias e dúbidas).
Actividades introductorias	A atención personalizada consistirá na orientación do nivel de aprendizaxe requirido, a introducción os materiais, a resolución de dúbidas e a explicación da dinámica do desenvolvemento da materia. Alumnado presencial: na aula. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle (foro de avisos, noticias e dúbidas).
Traballos tutelados	A atención personalizada consistirá nas orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Alumnado presencial: na aula e na sala de informática.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos/análise de situacións	O alumnado realizará un análise das condicións e dinámica dunha situación relacionada co ámbito teórico da materia, coa finalidade de razoar e interpretar os feitos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica: formulación de hipóteses, selección de información e técnicas; Razoamento crítico e argumentación adecuada □oral ou escrita- sobre os fenómenos xeográficos analizados, as súas variables e relación.	40	B3 C5 D1 C6 D2 C9 D4 D5 D7 D16
Traballos e proxectos	Presentación e defensa polo alumnado dos resultados obtidos (pequena investigación) sobre a temática da materia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Destreza na organización e xestión de traballos e/ou proxectos no contexto ambiental e sociocultural, valorando a innovación en ordenación do territorio; Capacidade de interpretación dos paisaxes terrestres desde unha perspectiva xeográfica, identificando a intervención humana e as categorías de risco.	50	B3 C7 D2 B6 C11 D4 D5 D7 D14 D15
Outras	Participación activa do alumnado nas sesións e actividades propostas polo docente, tendo en conta a avaliación continua do traballo autónomo na aula, no campo e na plataforma de teledocencia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Razoamento crítico e argumentación adecuada □oral ou escrita- sobre os fenómenos xeográficos analizados, as súas variables e relación; Habilidade en realización de exercicios prácticos, con aplicación de técnicas xeográficas cualitativas ou cuantitativas, sobre procesos e dinámica do territorio.	10	A3 A4 A5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continúa, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante una proba escrita que suporá o 70% da nota final e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Bolos, M. (dir.), **Manual de ciencia del paisaje**, Masson,

CEPT, **Centro de estudios: Paisaje y Territorio**, <http://www.paisajeyterritorio.es/>,

FUNDICOT, **Asociación Interprofesional de Ordenación del territorio**, <http://www.fundicot.org/>,

Gómez Orea, D. (dir.), **Ordenación del territorio**, Editorial Agrícola Española,

OCT, **Observatorio para una cultura del territorio**, <http://observatorioculturayterritorio.org/wordpress/>,

Philipponneau, M., **Geografía aplicada**, Ariel Geografía,

Pillet, F. (coord.), **Territorio, paisaje y sostenibilidad**, La Estrella Polar,

Roger, A., **Breve tratado del paisaje**, Biblioteca Nueva,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

(*)/

Xeografía de Galicia/O02G250V01906

Outros comentarios

Esta guía describe as liñas xerais de actuación na materia e concíbese de forma flexible. Pode requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica do grupo ou polas situación que poidan xurdir.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia contemporánea de España				
Materia	Historia contemporánea de España			
Código	002G251V01601			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Valín Fernández, Alberto Juan			
Profesorado	Prada Rodríguez, Julio Valín Fernández, Alberto Juan			
Correo-e	avalin@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Historia contemporánea española.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica	A1	B6	C2	
	A2	B11	C16	
	A3	B21	C19	
	A4			
	A5			
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comprada	A1		C16	
			C19	
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado			C12	D1
			C43	D3
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna	A1		C2	D1
	A2		C3	D2
	A3		C4	D3
	A4		C5	D8
	A5		C6	
			C10	
			C13	
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	A1	B1	C2	D1
	A3	B2	C4	D3
	A4	B3	C5	D4
	A5	B4	C7	D4
			C11	D9
			C16	D11

Contidos

Tema

1.- A Revolución burguesa: da quebra do Antigo Rexime á creación do Estado liberal.	1.1.- A periodización da historia contemporánea española. 1.2.-A Guerra da Independencia, As Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812. 1.3.- Revolución e Reación. (A Spanish Revolution): Sexenio Negro, O Trienio e a Ominosa Década. 1.4.-A Era Isabelina: As desamortizacións. 1.5.-O Sexenio Revolucionario.
2.- O Estado liberal: caciquismo e precariedade democrática. Primeira Restauración, Dictadura de Primo e Segunda República.	2.1.- A Primeira Restauración Borbónica. 2.2.-A Dictadura de Primo. 2.3.-A Segunda República.
3.- Da Guerra Civil á Monarquía postfranquista de Juan Carlos I.	3.1.-A Guerra Civil e a Revolución Social. 3.2.-O Franquismo. 3.3.- A Segunda Restauración Borbónica

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	8	28	36
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	2	0	2
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Titoría en grupo	6	0	6
Seminarios	5	22	27
Sesión maxistral	22	0	22
Outras	0	0	0
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	45	48
Probas de resposta curta	1	5	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado sobre temas monográficos en estreita relación coa disciplina e que serán obrigadamente expostos coa data da súa exposición na aula e os fará o alumno como técnica didáctica individual da impartición pedagóxica da Historia Contemporánea de España.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de exercicios que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos, análise e interpretación de materiais gráficos e textuais e discusión crítica dos mesmos.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos máis relevantes da materia por parte do profesor.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada consistirá no seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, Uvigo). ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula e nas titorías. ALUMNADO NON PRESENCIAL: aula e-meeting (enlace FaiTic).
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá no seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación de actividades, probas de avaliación e realización dos traballos en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, Uvigo). ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula e nas titorías. ALUMNADO NON PRESENCIAL: aula e-meeting (enlace FaiTic).

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballos tutelados	Presentación, pública defensa e entrega dun guión do exposto na data sinalada, do traballo individual obrigatorio. Valoraranse: o marco teórico, a estrutura e vertebración do traballo, as reflexións teóricas e críticas e a presentación e exposición formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica.	10	A4	B3	D4 D9 D11
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	10			C13
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	10			C12
Outras	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través das actividades e probas que conforman a programación da materia. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	10	A4		C12
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame por escrito, con preguntas de resposta longa e/ou temas para desenvolver. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	55	A1		C16 C19
Probas de resposta curta	Cuestións de resposta breve introducidas no exame escrito orientadas a determinar a adquisición dos conceptos básicos da materia polo alumnado. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica	5			C19

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Álvarez Junco, J. *Mater Dolorosa. la Idea de España en el siglo XIX*. 2002.

Aróstegui, J. *La Guerra Civil, 1936-1939*. Madrid, Temas de Hoy, 1997.

Artola, M. *La burguesía revolucionaria (1808-1874)*, Madrid, Alianza, 1973.

Artola, M. *La España de Fernando VII*. Madrid, Espasa, 1968.

- Avilés Fernández, M. *Nueva Historia de España*. Tomos IV y V. Madrid, Edaf, 1975.
- Bahamonde, Á. y Otero, L. E. *Historia de España*, Madrid, SM, 2009.
- Bolloten, B. *La Guerra Civil española: revolución y contrarrevolución*. Madrid, Alianza, 1997.
- Carr, R. *España 1808- 2008*. Barcelona, Ariel, 2009.
- Fernández Sebatán, J. y Fuentes, J. F. (dirs.). *Diccionario político-social del siglo XX español*. Madrid, Alianza editorial, 2008.
- Jover Zamora, J. M. *Historia España Menéndez Pidal*. Tomos XXXII al XXXIX. Madrid, Espasa.
- Lara Hernández, J. M. (dir.). *Historia de España*. Vols.: 9-12. Barcelona, Planeta, 1988.
- Martínez, Á., Sánchez, R. y Montero, F. *Manual de Historia de España. Siglo XIX*. Madrid, Historia 16, 1990.
- Paredes, J. *La España contemporánea*. Barcelona, Ariel, 1997.
- Palacio Atard, V. *La España del siglo XIX (1808-1898)*. Madrid, Espasa, 1978.
- Sánchez Jiménez, J. *La España contemporánea*. Madrid, Istmo, 1991.
- Tuñón de Lara, M. *El movimiento obrero en la historia de España*. (I) y (II). Madrid, Sarpe, 1985.
- Tusell, J. *Manual de Historia de España. 6. Siglo XX*. Madrid, Historia 16, 1990.
- Tusell, J. *Historia de España en el siglo XX*. Madrid, Taurus, 1998.
- Valín Fernández, Alberto. *Masonería y revolución. Del mito literario a la realidad histórica*. Santa Cruz de Tenerife, Ediciones Idea, 2008 (2ª ed.), (3ª ed.: Rigmon- Bedfordshire, Amazón. co. Ltd., 2013).

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Remítase aos manuais citados na Bibliografía Básica para a listaxe de bibliografía temática actualizada.

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte contemporánea				
Materia	Historia da arte contemporánea			
Código	002G251V01602			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Fariña Busto, María José			
Profesorado	Fariña Busto, María José			
Correo-e	pepa@coag.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A asignatura de Historia da Arte Contemporánea abarca temporalmente dende o derradeiro cuarto do século XVIII ata o momento actual. Arquitectura, escultura e pintura.			

Competencias

Código	
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
C34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
D2	Aplicación dos coñecementos
D8	Compromiso ético e responsabilidade social
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
D13	Iniciativa e espírito emprendedor
D14	Motivación pola calidade
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	A1 A3	B1 B3 B5	C1 C6 C28 C34	D2 D11 D14 D16
Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado	A1 A2 A3 A5	B5	C3 C4 C27 C34	D7 D8 D9 D11 D14 D16
Capacidade para a interpretación da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple.	A1 A2 A3 A5	B5	C3 C4 C27 C34	D2 D7 D8 D9 D12 D13 D14

Contidos

Tema	
I.-ORIXES E FUNDAMENTOS DÁ ARTE NA IDADE CONTEMPORÁNEA. A ARTE DÁ ILUSTRACIÓN.	1. Neoclasicismo 2. Prerromantismo
II.- O SÉCULO XIX E OS MOVEMENTOS ARTÍSTICOS NO CAMBIO DE SÉCULO.	1.-Romantismo 2.- Realismo 3.- Revolución, renovación e decadentismo: do Impresionismo ao Postimpresionismo

III.- O SÉCULO XX. VANGARDAS HISTÓRICAS. A ARTE DESPOIS DE 1945.

- 1.- Vangardas Históricas: primeiras vangardas e período de entreguerras
- 2.- As segundas vangardas. Arte de 1945 a 1970.
- 3.- A Posmodernidade e as tendencias máis actuais.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	24	30	54
Traballos tutelados	4	20	24
Seminarios	6	12	18
Titoría en grupo	6	0	6
Actividades introdutorias	1	0	1
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	2	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	6	9
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Probas de resposta curta	1	6.5	7.5
Traballos e proxectos	1	2.5	3.5
Observación sistemática	0	1	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición y explicación de los contenidos de la materia por parte del profesor.
Traballos tutelados	Traballos individuais por parte dos alumnos sobre algún aspecto relacionado coa arte contemporánea.
Seminarios	Traballo en grupo que considere algún aspecto de especial dificultade. Reservaranse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende a Facultade de Historia, de xeito que computan nas actividades dirixidas
Titoría en grupo	Seguimiento del avance y resolución de problemas de los alumnos relacionados con la materia.
Actividades introdutorias	Presentación da materia e toma de contacto co alumno.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visitas a exposicións de arte contemporánea e talleres de artistas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Comentario de textos e/ou imaxes

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Traballarse cos alumnos individualmente ou en grupo, tanto as fontes necesarias para a realización dos seus traballos e os problemas teóricos ou prácticos que poidan xurdir. O seguimento realizarase a traves dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO na plataforma virtual de teledocencia Moodle (Faitic, Uvigo); ALUMNADO PRESENCIAL na aula e no despacho do profesor; ALUMNADO NON PRESENCIAL seguimento no despacho, tamén via mail e na plataforma e-meeting.
Titoría en grupo	Traballarse cos alumnos individualmente ou en grupo, tanto as fontes necesarias para a realización dos seus traballos e os problemas teóricos ou prácticos que poidan xurdir. O seguimento realizarase a traves dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO na plataforma virtual de teledocencia Moodle (Faitic, Uvigo); ALUMNADO PRESENCIAL na aula e no despacho do profesor; ALUMNADO NON PRESENCIAL seguimento no despacho, tamén via mail e na plataforma e-meeting.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Sesión maxistral	Proba teórica consistente no desenvolvemento dun tema do programa por escrito. Análise de texto e imaxes relacionadas sempre co temario exposto polo profesor. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: O coñecemento da Historia da Arte Xeral como proceso complexo, aberto e discontinuo a partir da compartimentación do tempo histórico en diversos períodos. Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	60	B5 C28 D2 C34 D11 D13 D14 D16

Traballos tutelados	Traballos individuais por parte dos alumnos dalgún aspecto relacionado coa Arte Contemporánea. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia. Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	20	B5	C28 C34	D2 D8 D11 D14 D16
Seminarios	Valorarase a capacidade de traballo autónomo. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade para a interpretación da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple.	5	B5	C34	D2 D8 D11 D14 D16
Resolución de problemas e/ou exercicios	Presentación e entrega de comentarios de texto e/ou imaxes na data sinalada. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	5	B5	C28 C34	D2 D11 D14 D16
Observación sistemática	Valoración do interese e a curiosidade pola materia. A actitude do alumno por aprender e polo traballo autónomo. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia. Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	10	B5	C28 C34	D2 D11 D14 D16

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continúa, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que supoñerá o 70% da nota final, e un traballo obligatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

ARGAN, G.C., **A Arte Moderna: do iluminismo aos movementos contemporáneos**, Akal,
BOCEIRA FERNANDEZ, V., **A linguaxe artística**, Península,
BOCEIRA FERNANDEZ, V. (Ed), **Historia das ideas estéticas e de teorías artísticas contemporáneas**, Visor,
DIDI-HUBERMAN, G., **Ante o tempo. Historia da Arte e anacronismo das imaxes**, Adriana Hidalgo,
FOSTER, H.; KRAUS, R., **Arte desde 1900: modernidade, antimodernidade, postmodernidade**, Akal,
HABERMAS, J., **O Discurso filosófico da modernidade**, Taurus,
RAMIREZ, J. A. (Dir.), **O mundo contemporáneo. Historia da Arte. 4**, Alianza,
READ, H., **Filosofía da Arte Moderna**,
SCHAPIRO, M., **A Arte Moderna**, Alianza,
AAVV, **Fontes para a Historia da Arte. vs. 7-8**, Gustavo Gili,

HONOUR, H.: Neoclasicismo, Madrid, Xarait, 1982.

NOVOTNY, F.: Pintura y escultura en Europa 1780-1880, Madrid, Cátedra, 1980.

NOCHLIN, L.: El realismo, Madrid, Alianza Editorial, 1991.

HOLDING, J.: El cubismo, Madrid, Alianza Editorial, 1993.

BOCEIRA V.: El arte del siglo XX. La construcción de la vanguardia, Madrid, Edicusa, 1978.

HITCHCOK, H. R.: Arquitectura de los siglos XIX y XX, Madrid, Cátedra, 1981.

MARCHAN FIZ, S.: Del arte objetual al arte de concepto, Madrid, Akal, 1970.

BOCEIRA, V.: Pintura y escultura española del siglo XX, Madrid, Akal. 1994.

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia moderna de España				
Materia	Historia moderna de España			
Código	002G251V01603			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio			
Correo-e	antonio.presedo@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento dos fundamentos básicos da civilización e sociedade españolas da Idade Moderna, nas súas vertentes política, económica, social e cultural; e a súa interrelación con outras civilizacións e sociedades europeas e ultramarinas			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D14	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	B1	C1		
	B2	C2		
	B3	C5		
	B5	C16		
	B6	C19		
	B10			
	B11			
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	A1	B3	C16	D11
			C19	
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	A1	B1	C1	
	A3	B3	C6	
			C12	
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	A1	B3	C3	D7
	A2		C4	D9
	A3		C27	
	A5			

Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados na bibliografía específica

A1 B1 C1 D4
A4 B2 C5 D9
A5 B4 C7 D14
B5 C9
B5 C10
B6
B7
B8
B9
B11

Contidos

Tema

1. Bases estruturais	1.1. Demografía, poboación e sociedade na España do Antigo Réxime 1.2. Os sectores económicos da España do Antigo Réxime 1.3. O pensamento económico hispano: teoría e práctica nos séculos XVI-XVIII
2. Cultura e mentalidades	2.1. O problema do Renacemento español e a reforma católica 2.2. A cultura do Barroco e da Ilustración en España 2.3. Cultura popular e mentalidades na época das Luces
3. Política e relacións internacionais	3.1. Os Reis Católicos e a Monarquía española no cincocentos (reinados de Carlos I e Felipe II) 3.2. A Monarquía española no seiscentos: os Austrias menores 3.3. A España borbónica. A crise do Antigo Réxime en España

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	4	16	20
Traballos tutelados	4	14	18
Traballos de aula	5	10	15
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	20	24
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8
Probas de autoavaliación	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión adicada á presentación do programa da materia, e a tomar un primeiro contacto cos/as alumnos/as a fin de coñecer o seu interese e motivación pola mesma
Sesión maxistral	Exposición detallada por parte do docente dos contidos teóricos da materia, salientando aquelas liñas básicas que haberán de permitir o desenvolvemento das actividades relacionadas co temario.
Seminarios	Actividades encamiñadas ó traballo intensivo por parte dos/as alumnos/as sobre un tema ou conxunto de temas concretos do programa da materia, que implicará a lectura e manexo de bibliografía específica, responder a preguntas guía formuladas polo docente e a participación nas sesións de debate que se levarán a cabo en relación con ditos temas
Traballos tutelados	Elaboración de traballos por parte dos/as alumnos/as, ben de xeito individual, ben en grupo, que deberán ser presentados na aula
Traballos de aula	Actividades realizadas na aula orientadas a resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos presentados nas sesións maxistras.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia
Titoría en grupo	Sesións adicadas ao seguimento e orientación dos/as alumnos/as, atendendo ás dúbidas que se lles podan presentar en relación cos contidos da materia e probas de avaliación, realización dos traballos e exercicios prácticos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Seminarios	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coas lecturas de materiais bibliográficos e as súas preguntas guía que se van tratar nos seminarios. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: A través da aula habilitada para a materia en e-meeting (enlace FaiTic).
Traballos tutelados	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas que lle podan xurdir ó alumnado mentres leva a cabo a elaboración de ditos traballos tutelados. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: A través da aula habilitada para a materia en e-meeting (enlace FaiTic).
Traballos de aula	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: A través da aula habilitada para a materia en e-meeting (enlace FaiTic).
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas sobre os contidos teóricos e as actividades prácticas da materia. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: A través da aula habilitada para a materia en e-meeting (enlace FaiTic).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Sesión maxistral	Realización de dúas probas nas que se deberá responder a preguntas de desenvolvemento, outras de resposta curta e un exercicio práctico. Para superar a materia será preciso acadar en cada unha de ditas probas unha cualificación de 5 puntos. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica e coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	60	A1	C16 C19
Seminarios	Presentación e análise crítica de materiais relacionados cos contidos da materia, traballados previamente e debatidos na aula, valorándose o grao de participación dos/as alumnos/as en ditos debates. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado e respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	7.5	B5	C12
Traballos tutelados	Presentación e entrega dos traballos que se requiran según os criterios fixados polo docente e nas datas que se indiquen. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración e preparación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	15	A4	D4 D9 D11 D14
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos criterios fixados polo docente, dos exercicios e traballos prácticos sinalados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	7.5	B3	C19
Probas de autoavaliación	Valoración do traballo autónomo do alumnado mediante a realización de cuestionarios sobre os contidos da materia a través de Moodle. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica e coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	10		C16 C19 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os/as estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos/as os/as alumnos/as matriculados/as na materia teñen dereito a realizar o exame final, no que serán avaliados/as dos contidos do programa (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Os/as alumnos/as que non se poidan acollerse á modalidade presencial, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final. O 30% restante será completado a través dun traballo obrigatorio sobre os contidos do programa da materia, a convir co docente, que os/as alumnos/as deberán entregar como data límite na fixada para a realización da mentada proba escrita. desta

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía xeral

- Domínguez Ortiz, A. (dir.), *Historia de España*, vols. 5, 6 e 7, Barcelona, Planeta, 1988-89. OUR 94" 15/17" /734 v.5, v.6, v.7
- Floristán, A. (coord.), *Historia de España en la Edad Moderna*, Bcelona, Ariel, 2004. OUR 94" 15/17" /565
- Fontana, J. & Villares, R. (dirs.), *Historia de España*, vols. 3, 4 e 5, Barcelona, Crítica & Marcial Pons, 2007-08. OUR 94" 15/17" /492 e 783; E 078 HIS esp
- Jover Zamora, J. M.^a (dir.), *Historia de España*, fundada por Ramón Menéndez Pidal, vols. 17 a 31, Madrid, Espasa-Calpe, 1989-, OUR 946.0 /2
- Martínez Ruiz, E. et al., *España Moderna*, Madrid, Istmo, 1992. OUR 94" 15/17" /435
- Rodríguez García, J. & Castilla Soto, J., *Diccionario de términos de Historia de España. Edad Moderna*, Barcelona, Ariel, 2005. OUR 94" 15/17" /738

Bibliografía específica

- Artola, M., *La Hacienda del Antiguo Régimen*, Madrid, Alianza, 1982. OUR 94" 15/17" /552
- Capel Martínez, R. M.^a & Cepeda Gómez, J., *El siglo de las Luces. Política y sociedad*, Madrid, Síntesis, 2006. OUR 94" 15/17" /687
- Comín, F., Hernández, M. & Llopis, E. (eds.), *Historia económica de España: siglos X-XX*, Barcelona, Crítica, 2002. OUR 338/129
- Domínguez Ortiz, A., *Sociedad y estado en el siglo XVIII español*, Barcelona, Ariel, 1976. Depósito: OUR 41246
- Elliott, J., *La España Imperial, 1469-1716*, Barcelona, Vicens Vives, 1966. Depósito: OUR 10468
- Fernández Albaladejo, P., *Fragmentos de Monarquía. Trabajos de historia política*, Madrid, Alianza, 1992. OUR 94" 15/17" /322
- Franco Rubio, G. A., *Cultura y mentalidad en la España Moderna*, Sevilla, Mergablum, 1999, 2.ª ed. OUR 94" 15/17" /737
- García Cárcel, R., *Las culturas del Siglo de Oro*, Madrid, Historia 16, 1998. Depósito: OUR 44620 v.1 e v.2
- González Enciso, A. et al., *Historia económica de la España moderna*, Madrid, Actas, 1992. Depósito: OUR 44357
- Lynch, J., *Los Austrias (1516-1700)*, Barcelona, Crítica, 2007. OUR 94" 15/17" /724
- Lynch, J., *El siglo XVIII*, Barcelona, Crítica, 1991. OUR 94" 15/17" /598
- Nadal, J., *La población española. Siglos XVI al XX*, Barcelona, Ariel, 1988. Depósito: OUR 36957
- Marcos Martín, A., *España en los siglos XVI, XVII y XVIII: economía y sociedad*, Barcelona, Crítica, 2000. OUR 94" 15/17" /120
- Sánchez-Blanco Parody, F., *La Ilustración española*, Madrid, Akal, 1997. FF 1 SAN ilu
- Vincent, B. & Ruiz Ibáñez, J. J., *Los siglos XVI-XVII. Política y sociedad*, Madrid, Síntesis, 2007. Depósito: OUR 55377

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos/as os/as alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Mundo actual				
Materia	Mundo actual			
Código	002G251V01604			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Juana López, Jesús de			
Profesorado	Juana López, Jesús de			
Correo-e	jjuana@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Estudio dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade a partires da segunda metade do século XX en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutros espazos mundiais.			

Competencias	
Código	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C21	Coñecemento da historia da integración europea
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	B5		D1
Coñecemento da Historia da integración europea	A2	C1	D1
	A3	C3	D2
	A4	C6	D3
		C8	D4
		C10	D5
		C11	
		C12	
		C21	
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	A2	C1	D1
	A3	C3	D2
	A4	C6	D3
	A4	C8	D4
		C10	D5
		C11	
		C12	
		C12	

A1	B3	C1	D1
A2	B6	C7	D1
A3	B9	C10	D2
A4	B12	C12	D3
A5		C13	D3
		C17	D4
		C20	D5
		C24	D6
		C64	D7
		C68	D9
			D11
			D12
			D14
			D15
			D16
			D22

Contidos

Tema

1. Os fundamentos do mundo actual.	1.1. A Guerra Fría e a política de bloques. 1.2. A evolución económica a partires da Segunda Guerra Mundial. 1.3. O mundo capitalista. O proceso de integración europea. 1.4. O mundo comunista. 1.5. Descolonización e Terceiro Mundo.
2. Entre dous milenios.	2.1. A nova Orde Internacional. 2.2. A crise do Estado de Benestar. 2.3. Os grandes conxuntos rexionais. 2.4. Os retos do presente.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	5	10	15
Traballos tutelados	4	18	22
Sesión maxistral	22	27.5	49.5
Actividades introdutorias	1	0	1
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	2.5	4.5
Seminarios	6	12	18
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais, por medio de relatorios ou conferencias, etc.

Atención personalizada**Metodoloxías** **Descrición**

Seminarios	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (Faitic, UVigo).
Titoría en grupo	Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (Faitic, UVigo).
Traballos de aula	Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (Faitic, UVigo).
Traballos tutelados	Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (Faitic, UVigo).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da Historia da integración europea Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado Elaboración de traballos básicos e de iniciación	5	C12 D15 C21
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación	15	D3 D4 D11 D15
Sesión maxistral	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación que incluírán tanto probas de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias. Coñecemento da Historia da integración europea	60	B5 C21 D1
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación	10	D3 D4 D11
Outras	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través da realización e presentación de tarefas establecidas nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Para o seu control é imprescindible que o alumnado estea dado de alta e teña cubertos os seus datos de perfil no curso virtual da materia (Moodle) antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos.	10	A4

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC

farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico que implique o manexo dunha fonte histórica propia da materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

PAREDES, J. (coord.), **Historia Universal contemporánea. II: de la Primera Guerra Mundial a nuestros días**, aRIEL,

NOUSCHI, M., ., **Historia del siglo XX. Todos los mundos, el mundo**, Cátedra,

MARTINEZ CARRERAS, et als., **Historia del mundo actual**, Marcial Pons,

MAMMARELLA, G., **Historia de Europa contemporánea desde 1945 hasta hoy**, Ariel,

DÍEZ ESPINOSA et al., **Historia del Mundo Actual (desde 1945 hasta nuestros días)**, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Valladolid,

ARÓSTEGUI, J., BUCHRUCKER, C. e SABORIDO, J., dirs, **El mundo contemporáneo. Historia y Problemas**, Crítica,

ARACIL, R., OLIVER, J. e SEGURA, A., **El mundo actual. De la segunda guerra mundial a nuestros días**, Universitat de Barcelona,

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Sistemas de representación xeográfica				
Materia	Sistemas de representación xeográfica			
Código	002G251V01605			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel			
Profesorado	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	mianalva@gmail.com			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Estudo e experimentación das bases técnicas en Xeografía, introducindo ó análise e tratamento dos datos xeográficos na súa representación gráfica e cartográfica.			

Competencias

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares
C5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
C6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
C7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
C10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D14	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica: formulación de hipóteses, selección de información e técnicas.	A1	B1	C6	D1
	A2	B3	C7	D1
	A3	B3	C33	D2
	A3	B5	C34	D3
	A4	B6	C35	D5
	A5	B11		D6
				D7
				D7
				D8
				D13
				D15
				D16
				D21

Coñecemento e análise dos principais sistemas xeográficos de representación gráfica e cartográfica, amosando capacidade para establecer os seus requisitos de uso en diversos contextos.

A1 B1 C5 D1
A2 B2 C6 D1
A3 B3 C10 D2
A3 B3 C33 D2
A4 B6 D3
A5 B6 D4
B8 D6
B9 D7
B12 D7
D8
D10
D12
D13
D15
D16
D19
D20
D21

Habilidade na realización de exercicios prácticos, con aplicación de técnicas xeográficas cualitativas ou cuantitativas, sobre procesos e dinámica do territorio A5 B3 C7 D2
B6 C10 D4
D7
D11

Capacidade para elaborar e comunicar resultados de traballos aplicados, coidando a calidade, e xerando aportacións significativas. A4 B6 C7 D1
C10 D3
C46 D4
D10
D11
D14

Contidos

Tema

1.- Xeoinformación e TIG	1.1.- Información xeográfica 1.2.- Infraestructuras dos datos espaciais (IDE)
2.- Representacións gráficas	2.1.- Organizadores gráficos 2.2.- Diagramas e gráficos de datos 2.3.- Cartogramas
3.- Representacións cartográficas	3.1.- Antecedentes 3.2.- Evolución histórica 3.3.- Teledetección e SIG

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Sesión maxistral	7	15	22
Eventos docentes e/ou divulgativos	6	3	9
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	10	20
Traballos tutelados	15	18	33
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Titoría en grupo	4	2	6
Probas de tipo test	2	15	17
Traballos e proxectos	4	16	20
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	Explicación e reflexión dos contidos teóricos guiadas polo docente como referentes das aplicacións prácticas da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exercicios procedimentais nos diferentes tipos da representación xeográfica, na procura da resolución gráfica e cartográfica.

Traballos tutelados	Elaboración, presentación e defensa dun documento relativo a temática da materia (lecturas, investigación) polo alumnado.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Titoría en grupo	Seguimento e orientación de contidos explicados e preparación de temas de avaliación ou de traballos encargados.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo. A atención personalizada consistirá nas orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Alumnado presencial: na aula e na sala de informática.
Titoría en grupo	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo. A atención personalizada consistirá na revisión dos exercicios, probas e traballos; na resolución de dúbidas e toma de acordos para calquer aspecto da dinámica da materia. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Alumnado presencial: na aula.
Actividades introductorias	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo. A atención personalizada consistirá na orientación do nivel de aprendizaxe requirido, a introducción os materiais, a resolución de dúbidas e a explicación da dinámica do desenvolvemento da materia. Alumnado presencial: na aula. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle (foro de avisos, noticias e dúbidas).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Probas de tipo test	Avaliación de coñecementos e competencias con una serie de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamento, selección). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica: formulación de hipóteses, selección de información e técnicas; Coñecemento e análise dos principais sistemas xeográficos de representación gráfica e cartográfica, amosando capacidade para establecer os seus requisitos de uso en diversos contextos.	40	B3 C5 D1 C6 D2 C7 D4 C10 D7
Traballos e proxectos	Avaliación dos traballos tutelados pola súa organización, metodoloxía, resultados, presentación e defensa (inclúe traballo autónomo nas TIC). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Habilidade en realización de exercicios prácticos, con aplicación de técnicas xeográficas cualitativas ou cuantitativas, sobre procesos e dinámica do territorio; Capacidade para elaborar e comunicar resultados de traballos aplicados, coidando a calidade, e xerando aportacións significativas.	50	B3 C7 D2 B6 C10 D4 D7 D11 D14
Outras	Participación activa do alumnado nas sesións e actividades propostas polo docente, tendo en conta a avaliación continua do traballo autónomo na aula, no campo e na plataforma de teledocencia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento e análise dos principais sistemas xeográficos de representación gráfica e cartográfica, amosando capacidade para establecer os seus requisitos de uso en diversos contextos; Capacidade para elaborar e comunicar resultados de traballos aplicados, coidando a calidade, e xerando aportacións significativas.	10	A3 A4 A5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou

exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante una proba escrita que suporá o 70% da nota final e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Aguilera, M.J. et al., **Fuentes, tratamento y representación de la información geográfica**, UNED,

Caire Lomelí, J., **Cartografía básica**, Editorial UNAM,

IGN, **Instituto Geográfico Nacional**, <http://www.ign.es/>,

Jimenez, J. et al. (eds.), **La documentación cartográfica**, Universidad de Huelva,

OGC, **Open Geospatial Consortium**, <http://www.opengeospatial.org/>,

Peña Llopis, J., **Sistemas de información geográfica aplicados a la gestión del territorio**, Club Universitario,

Pérez Navarro, A., **Introducción a los sistemas de representación geográfica y geotelemática**, Editorial UOC,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xeografía de Galicia/O02G250V01906

Outros comentarios

Esta guía docente expón as liñas xerais de desenvolvemento da materia e pode sufrir reaxustes pola dinámica do grupo ou imprevistos.

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.